

ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПОНЕНТІВ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

УДК 378.011.3-051:78]:373.018.43

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.351727>

Назарій Науменко, старший викладач

Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0857-8811>

Дмитро Замишляєв, викладач

Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3943-8576>

Владислав Довгань, викладач

Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9934-9824>

ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПОНЕНТІВ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглянуто психолого-педагогічні підходи до розуміння готовності майбутніх учителів музики до професійної діяльності в умовах змішаного навчання в контексті цифрової трансформації освіти. Розглянуто формування мотиваційно-ціннісного ставлення, когнітивної обізнаності, діяльнісних умінь і особистісних компетентностей. Підкреслено важливість володіння ІКТ, самоорганізації, рефлексії та цифрової культури. Готовність визначено як інтегративну характеристику, що охоплює мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і особистісний компоненти, від яких залежить ефективність педагогічної роботи.

Ключові слова: готовність; майбутні вчителі; змішане навчання; структура готовності; компоненти готовності.

Літ. 13.

Nazarii Naumenko, Senior Lecturer,

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0857-8811>

Dmytro Zamishlyayev, Lecturer,

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3943-8576>

Vladyslav Dovhan, Lecturer,

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9934-9824>

CHARACTERISTICS OF THE COMPONENTS OF FUTURE MUSIC TEACHERS' READINESS TO WORK IN BLENDED LEARNING ENVIRONMENTS

The article presents a comprehensive analysis of psychological and pedagogical approaches to understanding the essence of readiness for professional activity, particularly in the context of preparing future music teachers for work in blended learning environments. The relevance of the issue is substantiated in light of the digital transformation of education and the restructuring of the educational space. Theoretical foundations are explored with a focus on forming motivational and value-based attitudes toward pedagogical work, cognitive awareness, activity-based skills, and personal competencies of future educators. Special attention is given to the structural components of readiness for innovative pedagogical activity, which under blended learning conditions requires flexible proficiency in information and communication technologies, the ability for self-organization, reflection, self-improvement, and the development of digital culture. The study synthesizes the views of leading Ukrainian scholars on the formation of a new quality of pedagogical professional—namely, the tutor in distance and blended learning. Based on this analysis, the author proposes a definition of readiness of future music teachers to work in blended learning environments as an integrative professional and personal characteristic comprising motivational, cognitive, activity-based, and personal components. It is concluded that the effectiveness of a teacher's professional activity in modern conditions largely depends on the development of these components, as well as on the ability to creatively apply acquired knowledge and skills in the face of continuous changes and new challenges in the educational environment.

Keywords: readiness; future teachers; blended learning; readiness structure, the components of readiness.

Постановка наукової проблеми. Освітній процес, що відображає актуальні потреби суспільства, потребує постійного оновлення. Тому майбутні фахівці мають бути орієнтовані на творче сприйняття, оволодіння та

впровадження у власну педагогічну діяльність інновацій, які відображають неперервне професійне самовдосконалення педагога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні наукові розвідки присвячені проблемі

підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах цифровізації та впровадження змішаного навчання (Т. Бикова, С. Переяславська, Т. Койчева, М. Острога). У фокусі уваги дослідників – структурування компонентів професійної готовності, зокрема мотиваційного, когнітивного, діяльнісного та особистісного, а також формування цифрової компетентності й культури (Н. Воронова).

Метою статті є з'ясування сутності та структури готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання, а також визначення її основних компонентів на основі аналізу сучасних психолого-педагогічних підходів.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняні психологи Г. Костюк, Д. Ніколенко, О. Раєвський [5] виокремили чинники, що визначають готовність до діяльності: здатність до осмислення поставлених завдань, усвідомлення шляхів розв'язання завдань, передбачення можливих перешкод та засобів мобілізації інтелектуального, емоційного, вольового потенціалу для досягнення мети. Узагальнення характеристик "готовності", представлених у психологічних джерелах, дозволило Т. Гурко зазначити, що "єдність афективного, емоційного початку, когнітивних утворень, переконань і поведінкових актів у вигляді навичок, стійких реакцій є виразом сформованості психологічної готовності людини до певного виду діяльності" [4, 320].

Забезпечення ефективної діяльності людини у професійній сфері залежить від готовності до праці. Зміст цього поняття конкретизував відомий вітчизняний психолог В. Моляко, який трактує готовність до праці як складне багатоконпонентне особистісне новоутворення, сукупність складників якого надає особистості можливість виконувати певний вид діяльності [9].

Дослідниками з'ясовано, що фактором, який визначальним чином впливає на формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності, є потреба в самовдосконаленні, творчому підході до виконання професійних обов'язків, що ґрунтується на ціннісному ставленні до своєї професії та до учнів [12].

Варто зазначити, що мотиваційно-ціннісне ставлення майбутніх фахівців до педагогічної діяльності з врахуванням сучасних умов і обставин освітнього процесу, налаштованість на творчий характер праці спонукають студентів до професійного самовдосконалення. На думку Т. Шестакової, готовність до професійно-педагогічного самовдосконалення є "цілісним відносно стійким особистісним утворенням, що відображає сукупність тісно взаємопов'язаних особистісних, мотиваційно-ціннісних, когнітивно-інтелектуальних та операційно-діяльнісних детермінант неперервного професійного зростання" [13, 8]. Система самоосвітніх і самовиховних знань і вмінь майбутніх педагогів покликана

забезпечити успішну самореалізацію та самоактуалізацію у професійній діяльності.

Створюючи систему формування професійної компетентності майбутніх культурологів засобами цифрових технологій, науковець Н. Воронова не тільки пропонує визначення професійної компетентності фахівців, але й надає авторське тлумачення поняттям "цифрова культура", "цифрова грамотність", "цифрова компетентність" [3]. "Цифрова культура є сучасною формою існування культури, що демонструє процеси оцифровування традиційної культури та виникнення нових артефактів та мистецьких практик на основі цифрового кодування. У складі цифрової культури виокремлено цифрову грамотність та цифрову компетентність. При цьому цифрова грамотність вказує передусім на досконале користування електронними засобами, на сформованість умінь і навичок роботи з "цифрою", а цифрова компетентність – на впевнене й водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні" [3, 14].

Зважаючи на необхідність збереження вітчизняних освітніх традицій та впровадження інноваційних технологій, характерних для сучасного європейського освітнього простору, дослідник Т. Бикова розглядає шляхи професійної підготовки майстрів виробничого навчання швейного профілю із застосуванням змішаного навчання [1]. Професійну підготовку майбутніх майстрів виробничого навчання швейного профілю із застосуванням змішаного навчання Т. Бикова визначає як "гнучкий процес використання педагогічного потенціалу цифрових технологій, спрямований на організацію, забезпечення та реалізацію освітніх траєкторій майбутніх фахівців для досягнення ними програмових результатів навчання відповідно до спеціалізації" [1, 10].

За умов змішаного навчання зростає частка самостійної роботи студентів, що передбачає необхідність дидактичного забезпечення цього напрямку діяльності майбутніх фахівців, гнучкого управління нею з боку викладачів. У цьому контексті нас зацікавили результати дисертаційного дослідження С. Переяславської, в якому охарактеризована сутність самостійної пізнавальної діяльності майбутніх учителів інформатики в умовах застосування мультимедійних елементів дистанційного навчання: це "різновид діяльності особистості, в основі якої лежить пізнавальна самостійність й активність, що реалізується через систему самостійних пізнавальних дій, спрямованих на оволодіння професійними знаннями, уміннями й навичками, зокрема й у галузі інформаційно-комунікаційних технологій" [12, 10].

Новій спеціалізації професійної діяльності вчителя в умовах дистанційного навчання – тьюторст-

ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПОНЕНТІВ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

ву – присвячене дисертаційне дослідження Т. Койчевої. Дослідник аналізує педагогічні умови підготовки майбутніх тьюторів до виконання їх функцій: консультативної, менеджерської, фасилітативної, психолого-педагогічної, методичної. Готовність учителя до виконання функцій тьютора за умов дистанційної освіти Т. Койчева розглядає як “інтегративну якість особистості, що характеризується багатокомпонентною і багаторівневою структурою і визначає потенційну підготовленість особистості до виконання професійно-педагогічної діяльності в умовах дистанційної освіти” [7, 10].

Результати дослідження з формування даного виду готовності майбутнього вчителя як нової якісної характеристики особистості свідчать про необхідність системної роботи за психолого-педагогічним, методичним, технологічно-комп’ютерним напрямом.

Враховуючи все вищевикладене, в нашому дослідженні *готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання* – це комплексна особистісно-професійна характеристика, що визначає ціннісну орієнтацію на використання інформаційних освітніх технологій, знання особливостей, способів і прийомів організації змішаного навчання та вміння створювати інтегративне освітнє середовище.

З метою виявлення структури готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання проаналізовано різні підходи до вирішення цього питання, запропоновані в педагогічних дослідженнях.

Так, С. Ізбаш та К. Нощенко [6] виокремлюють такі компоненти у структурі готовності майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності:

1. Мотиваційний компонент, що відображає “усвідомлене ставлення студента до інноваційних технологій і розуміння їх ролі у розв’язанні актуальних проблем педагогічної освіти” [6, 136]. Дослідники зазначають, що позитивна мотивація майбутніх педагогів виявляється у використанні передових інноваційних технологій з метою підвищення рівня професійної майстерності, вирішення назрілих педагогічних проблем.

2. Когнітивний компонент презентує “сукупність знань студентів про суть і специфіку інноваційних педагогічних технологій, їх види й ознаки, а також комплекс умінь і навичок із застосування інноваційних педагогічних технологій у структурі власної професійної діяльності” [6, 136]. Рівень сформованості когнітивного компоненту, за С. Ізбаш та К. Нощенко, характеризується обізнаністю майбутніх учителів з інноваційними технологіями, що необхідно для вибору ефективних методів професійної діяльності.

3. Креативний компонент представлений здатністю майбутніх педагогів творчо розв’язувати пе-

дагогічні завдання, нетрадиційно підходити до питань організації освітнього процесу [6, 136]. Дослідники акцентують увагу на важливості в змісті креативного компоненту спрямованості майбутніх учителів на розвиток креативності вихованців, готовності студентів до розкриття творчого потенціалу дітей.

Вивчення психологічних літературних джерел дозволило О. Кокуну розробити ієрархізовану систему, що відображає структуру психологічної готовності фахівця до екстремальних видів діяльності. Науковець визначає психологічну готовність фахівця до екстремальних видів діяльності як “інтегративне особистісне утворення, яке складається із короткочасної та тривалої готовності і забезпечує його психологічну придатність до діяльності в екстремальних умовах” [8, 187].

Розглянемо зміст тривалої психологічної готовності фахівця до діяльності, в якій О. Кокун виокремлює дві основні складові: особистісну і функціональну готовності.

Особистісна готовність, за О. Кокуном, складається з чотирьох компонентів: моральної, волевої, комунікативної та загальнопсихологічної готовностей. У функціональну готовність дослідник включає шість компонентів: мотиваційна, когнітивна, креативна, орієнтаційна, операційна, оцінювальна готовності [8].

Дослідник М. Острога, вивчаючи проблему підготовки майбутніх бакалаврів середньої освіти до використання цифрових технологій у профорієнтаційній діяльності, визначає структуру даної готовності, що складається з чотирьох компонентів [10, 10–11]: емоційно-мотиваційний, що визначає спрямованість майбутнього вчителя на майбутню профорієнтаційну діяльність саме цифровими технологіями й засобами; когнітивний, що характеризує наявність спеціалізованих знань, які утворюють теоретичний базис для успішної реалізації профорієнтаційної діяльності з використанням цифрових технологій; діяльнісний, що відображає спеціалізовані вміння використовувати цифрові технології для створення цифрового профорієнтаційного простору та здійснення е-комунікації з учнями; рефлексивний, що характеризується переконанням у власних можливостях керувати профорієнтаційним процесом засобами цифрових технологій [10].

Питанням підготовки викладачів вищого навчального закладу до здійснення дистанційного навчання присвячене дисертаційне дослідження Д. Боденка, який вважає, що системна, цілеспрямована, комплексна, ефективна підготовка викладача ЗВО до здійснення дистанційного навчання передбачає організаційний, навчально-методичний, інформаційно-комунікаційний, нормативно-правовий, психолого-педагогічний напрями підготовки, що мають відображати специфіку здійснення освітнього

ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПОНЕНТІВ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

процесу з використанням технологій дистанційного навчання [2, 15]

У структурі готовності майбутніх учителів до виконання функцій тьютора в системі дистанційної освіти Т. Койчева виокремлює три компоненти: когнітивний, операційний і мотиваційний.

Когнітивний компонент у структурі готовності вчителя до тьюторства передбачає обізнаність з принципами, методами і формами організації дистанційного навчання. Операційний компонент вищезазначеної готовності характеризується низкою вмінь, що забезпечують достатній рівень оволодіння інформаційно-комп'ютерними технологіями. Мотиваційний компонент ґрунтується на прагненні вдосконалення навичок використання інформаційно-комп'ютерних технологій [7, 11]

Спираючись на результати досліджень сучасних науковців у галузі готовності майбутніх фахівців до роботи в умовах дистанційного навчання, ми в готовності майбутніх учителів до роботи в умовах змішаного навчання виокремлюємо такі компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний.

Мотиваційний компонент готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання ми визначаємо як суму стійких мотивів майбутньої професійної діяльності, що характеризується позитивним ставленням майбутнього вчителя до застосування дистанційних засобів навчання, бажанням самовдосконалюватися у сфері впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, прагненням опанувати сучасні методи, прийоми в умовах змішаного навчання, що відрізняється спрямованістю до ефективного здійснення процесу навчання, формування внутрішнього прагнення до досягнення успіху під час вирішення нестандартних завдань, що виникають у зв'язку з умовами здійснення освітнього процесу.

Когнітивний компонент готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання є системою взаємозумовлених і взаємодіючих елементів: знань, умінь і навичок майбутнього вчителя про роботу в умовах змішаного навчання, базових психолого-педагогічних та спеціальних знань, необхідних для продуктивного використання різноманітних інтернет-сервісів, ЕОР та ефективної побудови педагогічного процесу змішаного навчання, а також постійного прагнення до самовдосконалення та накопичення педагогічного досвіду в галузі інноватики.

Діяльнісний компонент готовності до роботи в умовах змішаного навчання характеризується оволодінням майбутніми вчителями сучасними методами, прийомами та засобами, які дозволяють здійснити технологічну організацію змішаного навчання, що передбачає вміння використання сучас-

них інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі.

Особистісний компонент готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання характеризується усвідомленістю необхідності безперервного саморозвитку всього спектру педагогічних здібностей, зокрема комунікативних та рефлексивних як запоруки успішності педагогічної діяльності та попередження можливих помилок і утруднень; пізнавальною самоактивністю, спрямованою на ознайомлення з інноваційними технологіями, зокрема, інформаційно-комунікаційними; вміннями самоконтролю та самоорганізації, що забезпечують оптимальний індивідуалізований темп навчально-пізнавальної роботи.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання є інтегрованою особистісно-професійною характеристикою, яка визначає ефективність їхньої педагогічної діяльності в умовах трансформації сучасного освітнього середовища. Зазначена готовність охоплює чотири ключові компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний, які перебувають у взаємозв'язку та взаємовпливі.

Таким чином, ефективна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до змішаного навчання має ґрунтуватися на цілісному підході до формування професійної готовності, орієнтованому на розвиток кожного з вищезазначених компонентів, що дозволить забезпечити якість музично-педагогічної освіти в умовах цифрової трансформації суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бикова Т.Б. Професійна підготовка майстрів виробничого навчання швейного профілю із застосуванням змішаного навчання: автореф. дис. д-ра філософії за спеціальністю 015 – Професійна освіта. Глухівський національний педагогічний університет імені О. Довженка. 2021. С. 92–98.
2. Бодненко Д.М. Підготовка викладачів вищого навчального закладу до здійснення дистанційного навчання: автореф. дис. канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти). ДВНЗ “Університет менеджменту освіти” НАПН України. 2008. С. 103–108.
3. Воронова Н.С. Система формування професійної компетентності майбутніх культурологів засобами цифрових технологій: автореф. дис. д-ра пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти. Донбаський державний педагогічний університет. 2020. С. 28–31.
4. Гурко Т. Дефініція поняття “готовність” у психолого-педагогічній літературі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2020. № 9 (103), С. 317–329.

ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПОНЕНТІВ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

5. Дічек Н.П. Особливості дослідження питань педагогічної психології в перші роки діяльності Українського інституту психології. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*, 2013. № 5, С. 233–246.

6. Ізбаш С.С., Нощенко К.В. Формування готовності майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності під час практичної підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2012. № 22(75), С. 133–139.

7. Койчева Т.І. Підготовка майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей як тьюторів для системи дистанційної освіти: автореф. дис. канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти. Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. 2004.

8. Кокун О.М. Зміст, складові та компоненти психологічної готовності військовослужбовців до виконання миротворчих операцій. Актуальні проблеми становлення особистості професіонала в ризиконебезпечних професіях: матеріали міжрегіонального наукового семінару. 2010. С. 147–149.

9. Моляко В.О. Психологічна готовність до творчої праці. Знання. Київ, 1989. 233 с.

10. Острога М.М. Підготовка майбутніх бакалаврів середньої освіти до використання цифрових технологій у професійній діяльності: автореф. дис. д-ра філософії за спеціальністю 015 – Професійна освіта. Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. 2021. 9 с.

11. Огієнко О.І., Калюжна Т.Г., Мільто Л.О., Радченко Ю.Л., Ковтун К.В. Формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності: теорія і практика. Київ, 2016. 13 с.

12. Переяславська С.О. Організація самостійної пізнавальної діяльності майбутніх учителів інформатики в умовах застосування мультимедійних елементів дистанційного навчання: автореф. дис. канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти. Луганський національний університет імені Т. Шевченка. 2011.

13. Шестакова Т.В. Формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення: автореф. дис. канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. 2006. 7 с.

REFERENCES

1. Bykova, T.B. (2021). Profesiina pidhotovka maistriv vyrobnychoho navchannia shveinoho profilu iz zastosuvanniam zmishanoho navchannia [Vocational training of vocational training masters in sewing with blended learning]. *Extended abstract of Doctor's thesis*, specialty 015 – Vocational Education. Hlukhiv: Hlukhiv National Pedagogical University named after O. Dovzhenko. pp. 92–98. [in Ukrainian].

2. Bodnenko, D.M. (2008). Pidhotovka vykladachiv vyshchoho navchalnoho zakladu do zdiisnennia dystantsiinoho navchannia [Training of university teachers for distance learning] (Extended abstract of Candidate's thesis, specialty 13.00.04 – Theory and methods of vocational education). Kyiv: State Higher Educational Institution "University of Educational Management" of NAPS of Ukraine. pp. 103–108. [in Ukrainian].

3. Voronova, N.S. (2020). Systema formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnix kulturolohiv zasobamy tsyfrovyykh tekhnolohii [System of formation of professional competence of future culturologists by means of digital technologies]. *Extended abstract of Doctor's thesis*, specialty 13.00.04 – Theory and methods of vocational education). Sloviansk: Donbas State Pedagogical University. pp. 28–31. [in Ukrainian].

4. Hurko, T. (2020). Definitysiia poniattia "hotovnist" u psykholohopedahohichnii literaturi [Definition of the concept "readiness" in psychological and pedagogical literature]. *Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, No. 9(103), pp. 317–329. [in Ukrainian].

5. Dichek, N.P. (2013). Osoblyvosti doslidzhennia pytan pedahohichnoi psykholohii v pershi roky diialnosti Ukrain-skoho instytutu psykholohii [Peculiarities of research on pedagogical psychology in the early years of the Ukrainian Institute of Psychology]. *Scientific Notes of Nizhyn State University named after M. Gogol. Psychological and Pedagogical Sciences*, No. 5, pp. 233–246. [in Ukrainian].

6. Izbash, S.S. & Noschenko, K.V. (2012). Formuvannia hotovnosti maibutnix uchyteliv do innovatsiinoi pedahohichnoi diialnosti pid chas praktychnoi pidhotovky [Formation of readiness of future teachers for innovative pedagogical activity during practical training]. *Pedagogy of Forming a Creative Personality in Higher and General Education Schools*, No. 22(75), pp. 133–139. [in Ukrainian].

7. Koicheva, T.I. (2004). Pidhotovka maibutnix uchyteliv humanitarnykh spetsialnostei yak tiutoriv dlia systemy dystantsiinoi osvity [Training of future teachers of humanities as tutors for the distance education system]. *Extended abstract of Candidate's thesis*, specialty 13.00.04 – Theory and methods of vocational education). Odesa: South Ukrainian State Pedagogical University named after K.D. Ushynsky. [in Ukrainian].

8. Kokun, O.M. (2010). Zmist, skladovi ta komponenty psykholohichnoi hotovnosti viiskovosluzhbovtiv do vykonannia myrotvorchykh operatsii [Content, components and elements of psychological readiness of servicemen for peacekeeping operations]. *Aktualni problemy stanovlennia osobystosti profesiionala v ryzykonebezpechnykh profesiakh: materialy mizhr. nauk. semin.* (Kyiv, March 25, 2010) – Current problems of the formation of a professional personality in risky professions: Proceedings of the interregional scientific seminar. (Kyiv, March 25, 2010). pp. 147–149. Kyiv: National University of Defense of Ukraine. [in Ukrainian].

9. Moliako, V.O. (1989). Psykholohichna hotovnist do tvorchoi pratsi [Psychological readiness for creative work]. Kyiv, 233 p. [in Ukrainian].

10. Ostroha, M.M. (2021). Pidhotovka maibutnix bakalavriv serednoi osvity do vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii u proforiientatsiini diialnosti [Training of future bachelors of secondary education to use digital technologies in career guidance]. *Extended abstract of Doctor's thesis*, specialty 015 – Vocational Education). Sumy, p. 9 [in Ukrainian].

11. Ohienko, O.I., Kaliuzhna, T.H., Milt, L.O., Radchenko, Yu.L. & Kovtun, K.V. (2016). Formuvannia hotovnosti maibutnix vchyteliv do innovatsiinoi diialnosti: teoriia i praktyka [Formation of future teachers' readiness for innovative activity: theory and practice]. Kyiv. [in Ukrainian].

12. Pereiaslavska, S.O. (2011). Orhanizatsiia samostiinoi piznavalnoi diialnosti maibutnix uchyteliv informatyky v umovakh zastosuvannia multymediynykh elementiv dystan

ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ РЕФЛЕКСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

tsiinoho navchannia [Organization of independent cognitive activity of future informatics teachers under multimedia-enhanced distance learning]. *Extended abstract of Candidate's thesis*, specialty 13.00.04 – Theory and methods of vocational education). Luhansk: Luhansk National University named after T. Shevchenko. p. 13 [in Ukrainian].

13. Shestakova, T.V. (2006). *Formuvannia hotovnosti maibutnikh pedahohiv do profesiinoho samovdoskonalennia* [Formation of readiness of future teachers for professional

self-improvement]. *Extended abstract of Candidate's thesis*, specialty 13.00.04 – Theory and methods of vocational education). Kyiv: National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. p. 7 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 06.02.2026

Прийнято до друку: 20.03.2026

Опубліковано: 14.04.2026

УДК 37.011.2-057.875:378.091.2

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.353028>

Сергій Винничук, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні педагогічні науки кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4063-0529>

ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ РЕФЛЕКСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті представлено характеристику структурних компонентів рефлексивної компетентності здобувачів вищої освіти. Уточнено сутність понять: “компетентність”, “рефлексивна компетентність майбутнього вчителя початкової школи”. У структурі рефлексивної компетентності виокремлено такі складники: мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-змістовий, діяльнісно-праксеологічний. Мотиваційно-аксіологічному компоненту надано пріоритетного значення. Відзначено якісні характеристики рефлексивних знань. Підкреслено необхідність оволодіння майбутніми вчителями початкової школи рефлексивними вміннями.

Ключові слова: компетентність; рефлексивна компетентність; здобувачі вищої освіти; професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи; структурні компоненти; мотиваційно-аксіологічний компонент; когнітивно-змістовий компонент; діяльнісно-праксеологічний компонент.

Літ. 15.

Serhiy Vynnychuk, Applicant of the Third (Educational and Scientific) Level of Higher Education in the Specialty 011 Educational Pedagogical Sciences, Pedagogy and Methods of Primary and Preschool Education Department, Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4063-0529>

CHARACTERISTICS OF STRUCTURAL COMPONENTS OF REFLECTIVE COMPETENCE OF HIGHER EDUCATION STUDENTS

The article presents a characteristic of the structural components of the reflective competence of higher education students. In particular, it emphasizes the need to form the reflective competence of future primary school teachers, which is not only a professional quality but also an internal mechanism of their personal and professional development. The purpose of the scientific work is to theoretically substantiate the structural components of the reflective competence of future teachers. The essence of the concept of “competence” is specified. Its main elements are determined: goal orientations, professional knowledge, skills, abilities, potential, etc. The actual interpretation of the term “competence” is proposed. Attention is focused on the reflective competence of a future primary school teacher, and the author's definition of this concept is presented. Various approaches of scientists to the isolation of the structural components of reflective competence are considered. It is emphasized that the process of forming reflective competence is long-term, complex, and multi-component. The following components are identified and characterized in the structure of reflective competence: motivational-axiological, cognitive-semantic, and activity-praxeological. The motivational-axiological component is given priority. The features of the transformation of motivational aspects of reflective competence are noted. The cognitive component is considered a complex formation that includes levels of functioning of reflective competence: a system of knowledge about the properties of reflection, metacognitive awareness of one's own reflective activity, and the “I-reflective” model. The qualitative characteristics of reflective knowledge are noted: flexibility, declarativeness, diversity, etc. The need for future primary school teachers to master reflective skills is emphasized: to adequately and objectively evaluate themselves as future teacher, to distinguish students' problems from their own problems, etc. Research results show that the reflective competence of higher education students is a holistic formation that includes